

JAKIN

Erasoak eraso

Otsailaren 20ko *Euskaldunon Egunkaria*-ren aurkako erasoaren inguruko eta ondorengo gertakariak ezagunak dira. Ez daukagu horiek denak berriz gogoratzen jardun beharrik. Baina badugu horiei buruz geure gogoeta egin nahia eta beharra.

Ezaguna da, gainera, eraso judizial-polizialak, *Egunkaria*-rekin batera, *Jakin* aldizkaria bera ukitu zuela zuzen-zuzenean —beste zenbait kultur erakunde bezala: *Argia*, *Plazagunea*, GIE, Euskalgintza Elkarlanean Fundazioa—.

Jakin-en zuzendaria bera, Joan Mari To realdai —beste bederatzi lagunekin batera—, erdi-erdian harrapatu zuen operazioak: gauerdiko atxiloketa gogorra etxeko atea puskatuz; etxeko eta *Jakin*-en bulegoko miaketa luzeak; dokumentuen eta bestelako idazki askoren inkautazioa; Zuzendariaren eskuko ordenagailuaren eta beste bi disko gogorren inkautazioa —azken bi hauek hurrengo egunean itzuli zituzten, baina ordenagailua ez oraindik—; bost egunez atxilotuta eta inkomunikaturik Guardia Zibilaren eskutan; Juezaurreko deklarazioa; eta hemeretzi egun Soto del Realgo espetxean (otsailaren 25etik martxoaren 15era).

Jakinkizunak S.L.-ko Administrazio Kontseiluak, *Jakin* aldizkariko Erredakzio Kontseiluak eta erredaktore eta langileek atxiloketaren egun berean landu zuten premiazko *Agiri* bat. Orduko gertakari, albiste eta iritzien zurrumbiloan zabalkunde egokirik izan ez zuenez, eta gure aldizkariko lagun, laguntzaile eta harpidedunen ezagutzarako, oso-osorik eman nahi dugu hemen.

Jakin euskal kultur aldizkariak ere zuzenki jasan du *Euskaldunon Egunkaria*-ren eta beste zenbait euskal kultur erakunderen aurka atzo, 2003ko otsailaren 20an, egindako miaketa judiziala. Aldizkariaren erredakzioa arakatu dute eta lan materialak konfiskatu, inola ere susma ez genezakeen modu batez.

Honek eragiten dituen ondorioen aurrean, aldizkariaren enpresa editorearen Administrazio Kontseiluak, Erredakzio Kontseiluak eta erredaktore eta langileok honakoa jakinarazi nahi dugu:

1. Kaltetu guztiei (*Euskaldunon Egunkaria*, Ikastolen Elkartea, *Argia*, Plazagunea Enpresa, Herri Irratia) elkartasuna adieraztean, *Jakin* aldizkariak kultura arloan ibilbide luze eta aitortua duela gogorarazten dugu, gorabehera politikoen gaineratik, 1956an fundatu zen urtetik erakutsi duen bezala.

2. Ordutik, aldizkariak eta urtetan bertan lan egin dutenek une oro bete dituzte (1969ko abuztuan Fraga Iribarne jaunaren debekuak eragindako aldiak izan ezik) bere egitasmo kulturalak, eta 1977az geroko aro demokratiko osoan zehar bereziki.

3. Joan Mari Torrealdai zuzendariaren atxiloketak —eta hura burutzeko moduak berak ere— eragin digun samina eta sumindura adierazten dugu. Konfiantza osoa berreszten diogu, are eta gehiago hogeita hamar urtetan zehar egin duen kudeaketa gogoan izanik; eta berehala askatuko dutela espero dugu.

4. Gure bulegoetatik gurearekin zerikusirik ez duen beste enpresa batera sartu direla egiaztatzen dugu, atea indarrez irekiz eta hainbat material konfiskatuz.

5. Ondokoa nabarmendu nahi dugu:

- Dokumentu eta material informatikoa jasotzeko operazioaren prozedura praktikoek babesgabetasun sentimendu mingotsa eragin digutela.

- Izan ere, gure kultur langintza epe labur eta ertainean gogor kaltetu dute, gure erredakzioaren jarduera garrantzitsuak eten baitira; beraz,

- Konfiskatutako bulego materiala eta originalak lehenbailehen itzultzea eskatzen dugu, gure lanak naturaltasunez aurrera egin ahal dezan.

6. *Jakin* aldizkariaren eta Joan Mari Torrealdai bere zuzendariaren aurkako ekintza hau, hainbat komunikabide

eta euskal kulturako bitartekoren aurkako operazio zabalago baten parte dela uste dugu. Gure elkartasuna adierazi nahi diegu *Euskaldunon Egunkaria*, Ikastolen Elkartea, *Argia*, Plazagunea Enpresa eta Herri Irratiari; gure aldetik, orain arteko aurreko 47 urteetako ildo beretik lan egiten jarraitzeko asmoa berresten dugu.

7. Eragindako kalteak —moralak zein materialak— aintzat hartuz, bidezko izan daitezkeen ekimen legalei heltzeko eskubideaz baliatzea ikusiko dugu.

Donostia, 2003ko otsailaren 20an

Jakinkizunak S.L.-ko Administrazio Kontseilua

Jakin-eko Erredakzio Kontseilua

Jakin-eko erredaktore eta langileak

Bi hilabete geroago, oraindik bizi-bizirik diraute gure gogoan egun haietako gertakari lazgarriek. Eta bizirik diraute oraindik haien ondorioek —tamalez luzaroan iraungo dute—, nahiz eta zorionez, atxilotuetako zazpi lagun behintzat kalean egon, fidantzapean.

Gure gogoetok jaulkitzean, Administrazio Kontseiluak, Erredakzio Kontseiluak, erredaktore eta langileek elkartasun eta konfiantza osoa berretsi nahi dizkiote Joan Mari Torrealdairei, atxilotu zuten egunean bezala. Egun eta aste latzak jasan ondoren, zorionez gure artean dugu, eta aurrera jarraitzeko gogoz eta kemenez. *Jakin* aldizkariaren zuzendaritzak esku oso onetan jarraitzen du.

Konfiantza osoa berresten diogu, besteak beste, urte luzetako zuzendaritzan *Jakin* aldizkariaren autonomia, euskal kulturgintza osorako aldarrikatu izan duena, tinko defenditu duelako. Izan ere, *Jakin*-ek argi eduki du, eta horrela agertu du behin baino gehiagotan, kultur lanari buruzko bere pentsaera. Besteak beste, 1996ko 93-94. zenbakian *Gure iritziz* sailean idatziriko editoriala izan daiteke horren adierazgarri eta lekuko. «Joseba Jaka gogoan. Euskal kulturgintzaz zenbait gogoeta» zuen titulua editorial hark. «Kulturgintzaren autonomia» epigrafearen barruan honela dio, adibidez:

Euskal kulturak bere autonomia bilatu behar du euskal herrigintzaren barruan, bere eremu propioa eta librea eratuz. (...) kultura ezin da ulertu mundu politiko edo

ekonomikoaren azpiko kategoria soiltzat, etengabe horren menpeko.

Jakin aldizkariaren ia 50 urteko bizitzan abiaburu eta helburutzat eduki dugun baieztapen horien gain egiten ditugu ondorengo gogoetok.

Beraz, eta ia bi hilabete igaro ondoren, hona hemen operazio judizial-polizial horren inguruan egin beharreko zenbait gogoeta, puntuz puntu:

1. Estrategia politiko luze eta zabalaren barruko operazioa.

Operazio horrek ez dugu uste zerikusi berezirik duenik *Egunkaria*-ren historiarekin, eta leporatzen zaizkion «delituekin». Historia horretatik eta *Egunkaria*-tik bertatik haratago doa, euskararen eta euskal kulturaren eta euskarazko hezkuntza eta komunikabideetako erakunde eta enpresen aurkako strategiaren barruan: «hainbat komunikabide eta euskal kulturako bitartekoen aurkako operazio zabalago baten parte» izan zen, alegia, hori, goiko *Agirian* esaten genuenez. Batetik, ez da horrelakoen aurkako aurreneko eraso judizial-poliziala izan —besteak beste gogoan ditugu *Eginen*, *Zabaltzen-en*, *AEK*ren aurkakoak—; eta, bestetik, *Egunkaria*-ren kontrako eraso ez da izan ingurune politiko jakin bateko ekintza isolatua, nahiz eta agian horretarako aukeraturiko momentua ondo kalkulatu izan. Estatuko botereen aldetik aspaldixotik eta luzaroan ezarri nahi duten estrategia politiko horren helburua, azken batez, Euskal Herriaren berreraikuntza nazionalaren aldeko indar politiko eta sozialak suntsitzea eta bereziki euskararen eta euskal kulturaren aurrerabidea geratzea dela dirudi.

2. Egunkaria-ren ixtea. Adierazpen eta prentsa askatasuna aitortzen duen eta bermatu beharko lukeen sistema demokratikoan ez da onartzekoa inolako hedabide legezkorik hilabetetarako ixtea, zuzendaritzakoren batek edo bestek bere erantzukizunen barruan delituren bat egin duen salaketaren pean. Halakoren bat kondenatua gertatuko balitz ere ez litzateke berez arrazoirik izango hedabidea eta horren inguruko enpresak ixteko; are gutxiago oraindik halakoen aurka delitu-susmo edo salakuntzak besterik ez daudenean. *Egunkaria*-ren ixtea larriagoa ger-

tatzen da, adierazpen- eta prentsa-askatasuna eragoztearekin eta langileak, akziodunak eta harpidedunak kaltetzearekin batera, herritarren hizkuntza eskubideak urratuta geratu direlako, euskaldun guztion eskurako euskarazko egunkari bakarra izanik hori.

3. *Bestelako enpresa eta erakundeentzako kalteak.* Gainera, oraingoan *Egunkaria*-ren aurkako operazioaren aitzakiatan, horren auziarekin zerikusirik ez duten aipaturiko beste enpresa eta erakunde horiek —*Jakin* tarako— erasan ditzuzte, horietatik ere hainbat tresna, dokumentu eta material konfiskatuz. *Jakin*-i dagokionez behintzat, ez horren argitaratzailea den Jakinkizunak enpresak (Administrazio kontseiluak) ezta Erredakzio kontseiluak ere ez zuten orduan eta ez dute gerora bahiketa horren inolako berririk jaso eta ez arrazoirik jakin ere, nahiz eta nabarmenak izan horrelako operazioek eragin ditzaketen ondorio kaltegarriak, ez atxilotuaren harreman pertsonaletan eta bizitza profesionalean bakarrik, eta bai enpresaren lanean eta horren baliabide eta harreman ekonomiko eta komertzialetan ere.

Susmoa izatekoa da, kalte horiek areagotzeko moduan antolaturiko operazio indiskriminatuak ote diren, balizko delituren bat aztertu eta zigortzeaz harantz, horrela bestelako enpresa eta erakunde horien aurrerantzeko proiektuak eta lanbide normala baldintzatuz.

Kalte-ordain ekonomiko, intelektual eta moralak eskatzearekin batera, tresneria, dokumentu eta material horiek denak berreskuratu arte ez genuke etsi behar. Geure aldetik, eta orduko *Agirian* esaten genuena berretsiz, «konfiskatutako bulego materiala eta originalak lehenbailen itzultzea eskatzen dugu, gure lanak naturaltasunez aurrera egin ahal dezan». Ez inolako delitu diren eta ez inolako delituren probarako baliagarri diren dokumentu eta materialak garaiz eta osorik ez itzultzera, benetako lapurretatzat salatu beharko genuke jokabidea.

4. *Atxilotuen izen ona eta duintasuna.* *Egunkaria*-ren kontrako operazio «zabal» horren «estilo eta metodo» osoaren gogorak eta ilunak —atxilotuetako bakoitzaren eta erasandako enpresa eta erakunde bakoitzaren kasuan ez

guztiz berdinak eta larritasun-maila ezberdinekoak izanik ere— merezi du eta behar du gogoeta berezirik, gaizkile nabarmen eta arriskutsu gisa atxilotu eta tratatu dituztelako, horien duintasuna zapaltzeko eta izen ona zikintzeko, horien inguruan mesfidantza zabaltzeko, eta ingurukoengan beldurra eragiteko asmoz edo. Ez du bestelako azalpenik, inoiz eta inola arriskutsu agertu izan ez diren eta bizitza osoan ikerkuntza edota kazetaritzako kultur lanean hitzaren «arma» hutsez jardun diren lagun baketsuak gau ilunean eta horrelako gogorkeriaz atxilotzeak eta tratatzeak.

Joan Mari Torrealdairen atxiloketa bereziki itxuragabea agertu zaigu, besteak beste, telebistako zuzeneko irudiaren bat ere izan dugulako. Gaueko loadian etxeko ateak puskatuz sartzea, haurrak ikarapean ordu luzetan edukitzea, etxea eta *Jakin*-eko bulegoa goitik behera miatu eta astinduz, auzigaiarekin zerikusirik ez duten dokumentu eta materialak konfiskatzea, tipo biolento eta arriskutsu bailitzan eskuak burdinaz lotuta edukitzea, burua estalita erakustea eta atzamarrez lepotik oratuta eta bultzaka eramatea: horrek denak ez du esplikaziorik, duintasuna zapaltzeko, izen ona eta irudia itsusitzeko, beldurra zabaltzeko eta min gehigarria eragiteko ez baldin bada.

Salatzeko da, era berean, hainbat hedabideren eta horietako berriemaile eta solastari hainbaten jokabidea, atxilotuak besterik gabe errunduntzat, gaizkiletzat eta terroristatzat jo dituen, erugabetasun-presuntzioaren oinarrizko printzipioaren errespetu inolakorik gabe. Are lotzagabeagoa eta gaitzesgarriagoa gertatu da oraindik atxilotu jakin baten —Joan Mariren— ahaide baten suplantazioa, hedabide publiko baten bidez eta gezurrez horren irudia eta izen ona zikintzeko.

Jasan duten tratu iraingarria ren kontra, mirestekoa izan da atxilotuek eta espetxeratuek, esperientzia latzenen latzen ondoren, erakutsi dituzten duintasuna eta kemena.

5. *Tratu txarrak eta torturak*. Gogoeta eta protesta berezi-bereziak merezi eta behar ditu, ordea, atxiloketa-aldiko torturaren auziak. Atxilotuetako gehienek bestelako tratu txarrak eta irainak edota tortura psikiko edo fisikoak salatu dituzte, Guardia Zibilaren komisaldegian atxiloturik eta

inkomunikatuta eduki zituzten egunetan jasandakoak. Ez dira lehen aldikoak horrelako salaketak, oraingoan oihartzun sozial eta mediatiko handiagoa lortu badute ere. Behin baino gehiagotan berretsi dituzte gainera horrelako salaketak, Espainiako polizi indarren kontrakoak, Amnesty International-ek eta giza eskubideen aldeko bestelako zenbait erakundek ere. *Egunkaria*-ren eta bestelako enpresa eta erakundeen aurkako operazio horretan atxiloturiko lagunak oso hurbildik ezagutzen ditugu. Eta ez dugu inolako arrazoirik horien salaketak ez sinesteko. Sinesgarriak gertatzen zaizkigu eta sinesten diegu, sinetsi, eta horrelakoei buruzko geure ziurtasun morala agertu nahi dugu, seguruenik beste herritar askorenarekin batera, eta geure gaitzespen tinkoa agertzen, daukagun ziurtasun moral horren gain. Espainiako Estatuan indarrean dagoen lege-riak eta sistemak berak torturak gertatzeko bide ematen duela esan behar da, atxilotuaren inkomunikazioa luzatu ahal izatean eta horri ematen zaion tratua kontrolbide egiazko eta eraginkorragorik ez ipintzean.

Gainera zinikoa eta lotsagabea da, herritarren eskubi-deak defenditzeko leudekeen agintarien aldetik, tortura-salaketen ondorioz horrelakoak benetan gertatu diren ikertzeari uko egiteaz gain, salatzaileak alde aurretik tribunaletara eramatea. Torturak jasan dituenak, horiek salatze-ko behar psikologikoaz gain, nolabaiteko obligazio morala eta soziala ere badu, bere eta besteren duintasuna defenditzeko, besteak beste. Torturak ukatzean, berriz, sinesgarritasuna irabaziko badute agintari-ek, aipaturiko neurri eta kontrolbideak jartzea dagokie aurrenik.

Horregatik ere, eta *Egunkaria*-ren inguruan atxiloturiko-koen tortura-salaketen eta ondoriozko gaitzespenen oihartzun sozial eta politikotik harantz, ordea, garrantzizkoa da horiek areago suspertu duten kontzientzia eta mugimendu sozial berria, torturaren aurka borrokatzekoa. Ausardiaz eta tinkotasunez hori gidatu eta bultzatzen dutenek beste hainbesteko laguntza eta berme sozial, politiko eta instituzional tinkoa merezi dute, eta behar dute.

6. *Langileen eta gizartearen erantzuna*. Hasteko, zinez txalotzekoa da *Egunkaria*-ko langileek erakutsi dituzten

irudimena, bizkortasuna eta ekimena, hedabidea, enpresa eta lantegia itxi eta hurrengo egunetik, egunez egun, *Egunero* (*Euskal Herrian Egunero*) kalean jartzeko. Besteak beste, irakurle euskaldunon eskubideari ere ohore egin diote horrela. Horren paretsukoa izan da gizartearen erantzun bizkorra eta sendoa ere, *Egunkaria* ixtearen eta hamar lagun atxiloteta lazgarriaren larritasunari zegokiena, bestalde. Gertakariak sorturiko suminduraren, eta horien bidez agian bilatzen zuten etsipenaren gainetik, erreakzio soziala positiboa, tinkoa eta zabala izan da, ez bakarrik hasiera agertzeko eta protesta egiteko; eta bai, *Egunkaria*-ren behin-behineko ordezkoi *Egunero* erosteko eta laguntzeko eta urte askotarako izan beharko duen euskal egunkari berria sortu eta abiatzeko. Erantzun sozial hunkigarri horixe, atxilotuek eta espetxeratuek erakutsi duten aipaturiko duintasun eta tinkotasunarekin batera, eraginkorra izan da, zalantzarik gabe, hamar lagunetik hiru ez beste denak gaur egun kalean eta lanean aurkitu ahal izateko. Zorionez, aske eta gure artean ditugu zazpi, baldintzapean bada ere; eta beste hirurak lehenbailehen gure artean aske izango ditugulako itxaropena berretsi behar dugu, horien berehalako askatasuna eskatzearekin batera.

7. *Euskarazko egunkari berria*. Hamahiru urteko meritu handiko lan eta ahalegin handien fruitua kendu digute, *Egunkaria* ixtean. Poztekoa da, ordea, gizarteko sektore oso zabaletatik ez ezik, erakunde kultural, sozial, sindikal, politiko eta instituzionaletatik ere hain borondate eta «erabaki» tinko eta bateratua agertu izana, euskal egunkari berria lehenbailehen sortzekoa. «Sintonia» hori oso garrantzizkoa da egunkari berriaren proiektua egin eta bideratzeko, horren ezaugarriari buruz egon daitezkeen —dauden— iritzi ezberdinak gorabehera. Dena dela, beharrezkoa da sintonia hori «sinergia» bihurtzea, euskal egunkari zabal, bizi eta erakargarriaren bila, euskal hedabideen sare indartsuaren proiektu estrategikoaren bidetik.

Euskarazko egunkaria edukitzeko euskaldunon eskubideaz gain, gaur egun herritar askok horren beharra ere nabari du, zorionez. Agian orain dela hamahiru urte ez bezala, gaur egun euskaldun askok ezin du bururatu ere

egin euskal gizartea eta bere burua euskarazko egunkaririk gabe. Hori ere *Egunkaria*-ren eguneroko ahaleginari zor zaio neurri handi batez.

Horren Administrazioarekin batera horren Zuzendaritzak eta Erredakzioak eta bertako langileek ondo erakutsi dute beren profesionaltasuna eta gaitasuna hamahiru urtez euskarazko egunkaria gero eta hedabide sendoagoa bihurtzeko eta hori debekatu zutenetik ere ordezeko produktu duina irakurleei eskaintzeko. Agintarien kanpoko erasoak horren ustezko makaltasunaz baliatu nahi izan bazu, heritarren eta erakundeen erantzunak horren sendotasuna nabarmendu du. Hamahiru urtetan jasotako esperientziaren gain, eta orain bertan bizirik dagoen errealitatean —*Egunero* egunkaria, behin-behinekoa, Erredakzio-taldea eta Administrazio-taldea, besteak beste—, horretan oinarrituz eta aipaturiko sinergia bilatuz, uste izatekoa da, duela hamahiru urte baino baldintza askoz hobez eratu ahal izango dela euskarazko egunkari berria.

Funtsean orduan ipinitako abiaburuak eta helburuak baliozkoak dira gaur ere egunkari berria eratzeko. Izaera publiko-gubernamentalik gabe, zerbitzu publikoa bete izan du eta bete beharko du oraindik ere euskarazko egunkari berriak, euskararen modernizazioa bermatzeko eta eguneroko informazioaren idatzizko alor garrantzizkoan horren erabilera soziala segurtatu eta zabaltzeko. Euskararen egoera eta erabilera sozial murriztuak informazio-egunkariaren alorrean ekimen eta lehiaketa pribatu askotarako biderik ematen ez duenez orain-oraingoz, *Egunkaria*-ren ordezeko egunkari berriak, zabal eta sendoak, hizkuntz normalkuntza sozial horretara iristeko bidea ireki beharko du. Produktuan ez ezik, gizartean izan behar du, ordea, zabala eta sendoa, eta horretarako erakargarria behar du izan, euskal irakurlegoa handituz joateko eta gero eta hobeto atxikitzeko. Egunkari berria abian jartzeko legitimitatea *Egunkaria*-ko lan taldeari dagokio zuzen-zuzenean. Legitimitateaz gainera, gure konfiantza osoa ere berak du, frogatua baitu badakiela egunkaria diseinatzen eta gidatzen.

8. *Erasoak eraso, aurrera*. Euskal herritar eta euskal kulturako eta hedabideetako lagun asko eta asko uste osoan

daude, Otsailaren 20ko erasoak ez zela zirkunstantziala eta bakarra izan, eta, zoritxarrez, antzeko berriak eta areagoak etor daitezkeela. Hipotesi eta uste horren aurrean, zera behar dugu argi eduki: ezin gaitezkeela beldurturik eta paralizaturik geratu. Erasoak eraso, bakoitzak bere lan-eremuan ekimen berri eta positiboekin erantzuteko gauza izatea izango da garrantzizkoena; *Egunkaria*-rena askorentzat ustekabekoa izanik ere, horri alde askotatik emandako erantzuna harigarria izan da, eta nolabait ereduzkoa.

Jakin-i dagokionez, goian eman dugun *Agiriko* 2. puntuan esandakoa errepikatuko dugu: 1956an sortu zenetik, «aldizkariak eta urtetan bertan lan egin dutenek une oro bete dituzte (1969ko abuztuan Fraga Iribarne jaunaren debekuak eragindako aldian izan ezik) bere egitasmo kulturalak, eta 1977az geroko aro demokratiko osoan zehar bereziki». Erasoak eraso, ildo beretik jarraitzeko borondatea eta erabakia agertu nahi ditugu, aurrera begira ere *Jakin*-ek, bere ibilbide luzean erakutsi duen autonomia ziurtatuz, bere lekua duelakoan euskal kulturgintzan eta hedabideetan, eta aldizkariari berari eta horren inguruko egitasmoei urte luzeak eta oparoak geratzen zaizkielakoan. ¶